

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 5332/23

לפני: כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט י' אלרון
כבוד השופטת ג' כנפי-שטייניץ

העותרת: גליה כהן

נגד

המשיבים: 1. בית הדין הארצי לעבודה בירושלים
2. אל-על נתיבי אויר לישראל בע"מ

עתירה למתן צו על תנאי

בשם העותרת: עו"ד כפיר זאב

פסק-דין

השופטת ג' כנפי-שטייניץ:

לפנינו עתירה המופנית נגד פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה בע"ע 1680-10-22 מיום 8.5.2023, אשר דחה את ערעורה של העותרת על פסק דינו של בית הדין האזורי לעבודה בתל אביב בסע"ש 17-12-45564 מיום 27.7.2022.

1. העותרת הועסקה על-ידי המשיבה 2, חברת אל על נתיבי אויר לישראל בע"מ (להלן: המשיבה), בתפקידים שונים, תקופה של למעלה מ-20 שנה, עד לפיטוריה ביום 10.3.2018 בעקבות הליך משמעותי שנערך בעניינה. בבסיס ההליך המשמעותי, עמדו טענותיה של המשיבה להגשה שיטתית של דיווחי נוכחות כוזבים מצד העותרת. טענות אלה נשענו בין היתר על צילומים ממצלמות שהוצבו בחצרי המשיבה וברחבי כבישי הגישה לנתב"ג, אשר תיעדו את כניסתה של העותרת ברכבה לחניה במקום העבודה ויציא אתה ממנו כעבור דקות ספורות. העותרת הגישה תביעה לבית הדין האזורי לעבודה בה טענה, בין היתר, להתנכלות מצד המשיבה, לאי-תשלום שכר ותנאים סוציאליים,

לפיתורים שלא כדין ולפגיעה בפרטיותה. בתוך כך כפרה בהאשמות שהופנו כלפיה וטענה כי אלה מבוססות על מסד ראייתי פסול שכל מטרתו היא להעליל עליה מעשים שלא עשתה על מנת להביא לפיטוריה. העותרת עתרה בתביעתה לקבלת שורה של סעדים הצהרתיים וכספיים, ובין היתר ביקשה להורות על ביטול החלטת ועדת המשמעת שניתנה בעניינה.

2. בטרם הכרעה בעניינה של העותרת, הורה בית הדין האזורי על קבלת עמדת היועץ המשפטי לממשלה בהתייחס לטענת העותרת לפסלות ראיות שהושגו תוך פגיעה בפרטיותה. בעקבות זאת הודיע היועץ המשפטי לממשלה על התייצבותו להליך, מכוח סמכותו לפי סעיף 30(א) לחוק בית הדין לעבודה, התשכ"ט-1969, לאחר שמצא כי מתעוררות בהליך סוגיות עקרוניות בתחום הגנת פרטיותם של עובדים, ובכלל זאת בנושא השימוש שרשאי מעסיק לעשות בצילומים ממצלמות המוצבות בחצרו. היועץ המשפטי לממשלה הציג בנייר העמדה שהוגש מטעמו את הדין החל על סוגיה זו, בהתמקד בהלכה הפסוקה בנושא, ותוך שימת דגש על אמות המידה שנקבעו על-ידי בית הדין הארצי לעבודה בפסק הדין בעניין איסקוב (ע"ע (ארצי) 90/08 איסקוב ענבר נ' מדינת ישראל – הממונה על חוק עבודת נשים (8.2.2011)). בתמצית, היועץ המשפטי לממשלה סבר כי במסגרת הפרווגטיבה הניהולית הנתונה לו, רשאי מעסיק להתקין מצלמות במרחבים הציבוריים במקום העבודה. עם זאת הבהיר, כי ככל שהשימוש במצלמות במרחב הציבורי פוגע בפרטיות העובדים, נדרשת הסכמתם לפגיעה האמורה, ולמצער הסכמה מכללא, המתקיימת כל אימת שהמעסיק יידע את עובדיו כי המצלמות שהותקנו משמשות גם לצרכי פיקוח, ובכפוף לכך שהשימוש במצלמות נעשה בתום לב ובמידתיות.

9פסקי הדין של בתי הדין לעבודה

3. בפסק דין רחב היקף שניתן ביום 27.7.2022 דחה בית הדין האזורי (השופטת ע' איצקוביץ ונציגת הציבור ש' סמק) את תביעתה של העותרת. לאחר שבחן את מכלול העובדות והראיות שנפרשו לפניו, קבע בית הדין האזורי כי האירועים שעמדו במוקד התביעה אינם עולים כדי התעמרות בעבודה, ודחה גם את יתר טענותיה של העותרת. כן קבע כי החלטת ועדת המשמעת בעניינה התקבלה כדין משלא הוכח כי נפל כל פגם בהליך המשמעי שנערך לעותרת והחלטה שנתקבלה בגדרו.

בית הדין האזורי נדרש בפסק דינו לעיקרי העמדה שהוגשה על-ידי היועץ המשפטי לממשלה בסוגיית השימוש במצלמות במקום העבודה וליישומה בעניינה של העותרת, והגיע לכלל מסקנה כי אין מקום להורות על פסילת הראיות שנאספו בעניינה.

בית הדין האזורי קבע כי זכות העובד לפרטיות במקום העבודה אינה זכות מוחלטת וכי יש לאזנה אל מול זכות הקניין של המעסיק והפררוגטיבה הניהולית הנתונה לו, בגדרה הוא רשאי לעשות שימוש במצלמות במקום העבודה לטובת הגנה על אינטרסים לגיטימיים. בצד האמור הובהר כי פררוגטיבה זו כפופה לדרישות הסבירות, המידתיות, תום הלב וההגינות. כאשר לשימוש במצלמות במרחב הציבורי נקבע, כי חלה על המעסיק חובת יידוע כלפי עובדיו בדבר קיומן של המצלמות ותכלית השימוש בהן, וזאת בהתאם למדיניות ברורה ושקופה שתאפשר לעובדים לכלכל את צעדיהם ולקיים את חוזה העבודה בהגינות. בהתאם נקבע, כי כל עוד השימוש במצלמות הוא מידתי והמעסיק נהג בהקשר זה בתום לב ובשקיפות כלפי עובדיו, לא תהיה בהתנגדות העובד לשימוש במצלמות כדי לגרוע מזכותו של המעסיק לעשות שימוש כאמור, כאשר מדובר בעובד שהפר את חובת תום הלב וחובת האמון. במקרים אלו נקבע כי תעמודנה למעסיק ההגנות הקבועות בסעיף 18 לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 (להלן: חוק הגנת הפרטיות). אחרי שעמד על דברים אלה, קבע בית הדין האזורי כי במקרה דנן לא התקיימה פגיעה בזכות העותרת לפרטיות. בית הדין האזורי נימק את קביעתו בכך שהצילום בוצע ברשות הרבים, במצלמות גלויות הממוקמות בחצרי המשיבה ובחניה, ולצדן שילוט. נקבע כי המשיבה יידעה את העובדים ואת נציגות העובדים בדבר קיומן של המצלמות, וכי השימוש בהן נעשה בהתאם לנוהל שהובא אף הוא לידיעתם המצוי בפורטל העובדים ומגדיר במפורש כי המצלמות ישמשו גם לבירור חשד בדבר ביצוע עבירות משמעת.

4. ערעור שהגישה העותרת לבית הדין הארצי לעבודה נדחה מטעמיו של בית הדין האזורי, בהתאם לתקנה 108(ב) לתקנות בית הדין לעבודה (סדרי דין), התשנ"ב-1991 (להלן: תקנות בית הדין לעבודה). בית הדין הארצי (הנשיאה ר' וירט-ליבנה, השופטים ח' אופק גנדלר ו-א' סופר, ונציגי הציבור ש' זילברשטיין-היפש ו-ש' ויצמן) קבע כי פסק דינו של בית הדין האזורי הוא רחב יריעה, מבוסס היטב בקביעותיו העובדתיות ובמסקנותיו המשפטיות, ועל כן לא נמצא טעם מצדיק התערבות בו. בית הדין הארצי הוסיף וציין, כי מדובר בערעור עובדתי בעיקרו, וכי בית הדין האזורי קבע קביעות מפורטות ומנומקות בכל טענותיה של העותרת. כאשר לסוגיית כשרות הראיות שהוצגו בפני ועדת המשמעת, סקר בית הדין הארצי את עיקרי פסק הדין בעניין זה בציינו כי מדובר בסוגיה שנבחנה לאשורה על-ידי בית הדין האזורי תוך הסתייעות בעמדת היועץ המשפטי לממשלה. בית הדין הארצי עמד על כך שמדובר במצלמות שהוצבו במרחב הציבורי והותקנו בידיעת העובדים בהתאם לנוהל מפורש שפורסם בפורטל העובדים לעניין השימוש במצלמות, שמכוחו נקבע כי המשיבה עמדה בחובת היידוע שחלה עליה. בהתאם לכך נקבע, כי אין מקום להתערב במסקנתו המשפטית הנכונה והמנומקת של בית הדין האזורי, ולפיה

השימוש בראיות האמורות עומד באמות המידה הנורמטיביות המתחייבות של סבירות, מידתיות והוגנות ונעשה לתכליות לגיטימיות וראויות.

טענות העותרת

5. מכאן העתירה שלפנינו, בגדרה שבה העותרת על הטענות שהעלתה לפני בית הדין הארצי, ובהן הטענה ולפיה היה מקום לפסול את תוצרי השימוש במצלמות שצולמו בכבישי הגישה למקום העבודה תוך פגיעה בפרטיותה. כן טענה העותרת כי השימוש של בית הדין הארצי בתקנה 108(ב) לתקנות בית הדין לעבודה היה שגוי, משעה שמדובר בענייננו בערעור המעלה שאלה משפטית ראשונית מהותית ובעלת השלכות רוחב לעניין אופן השימוש בטכנולוגיות מעקב במקום העבודה. לגופו של עניין נטען, כי בית הדין הארצי אישר את "התוצאה התקדימית" שלפיה "מעסיק רשאי לצלם את העובד ברכבו בכבישי הגישה למקום העבודה, ללא ידיעתו וללא הסכמתו של העובד, ולהשתמש בתוצרי הצילום לצורך משמעת", גם כאשר תוצרי הצילום הושגו תוך פגיעה בפרטיותו. כן נטען כי פסיקת בית הדין הארצי עומדת בניגוד לפסיקתו בהלכת איטקוב, ולפיה שימוש בטכנולוגיית מעקב מחייב את הסכמתו המודעת והחופשית של העובד, ואין די בהסכמה מכללא לצורך שימוש בתוצרי המצלמות; ואף בניגוד לעקרון צמידות המטרה שנקבע בו. כן נטען כי צילום העותרת בנסיעתה ברכבה הפרטי למקום עבודתה או ממנו אינו משום צילום ברשות הרבים; כי השימוש במצלמות לא התנהל על פי הנוהל הנזכר וכי זה לא הובא לידיעת העובדים או נציגות העובדים, ולפיכך לא עמדה המשיבה בחובת היידוע; וכי השימוש בתוצרי המצלמות נעשה בחוסר תום לב ומשיקולים זרים. לגישתה של העותרת, מקרה זה נמנה עם אותם מקרים חריגים המצדיקים התערבותו של בג"ץ, זאת לנוכח השגיאות המהותיות שנפלו בפסקי הדין של בתי הדין לעבודה ובשים לב לסוגיה העקרונית שמתעוררת במקרה דנן ומעמדה החוקתי של הזכות לפרטיות.

דיון והכרעה

6. לאחר עיון בעתירה, בפסקי הדין של בית הדין האזורי והארצי לעבודה ובטענות העותרת, הגעתי לכלל מסקנה כי דינה של העתירה להידחות בהיעדר עילה להתערבותנו.

7. כידוע, בית משפט זה אינו משמש כערכאת ערעור על החלטות ופסקי הדין של בתי הדין לעבודה. לפיכך, התערבותנו בפסיקת בתי הדין לעבודה שמורה לאותם מקרים חריגים בהם נפלה טעות משפטית מהותית וכאשר שיקולי צדק מחייבים את תיקונה (ראו מבין רבים: בג"ץ 242/23 אבו נאג'י נ' בית הדין הארצי לעבודה, פסקה 3 (9.1.2023);

בג"ץ 5233/22 וילק נ' בית הדין הארצי לעבודה בירושלים, פסקה 5 (9.8.2022); בג"ץ 472/23 מ.ו. השקעות בע"מ נ' בית הדין הארצי לעבודה בירושלים (19.1.2023); בג"ץ 7418/09 אורנשטיין נ' נציבות שירות המדינה, פסקה 10 (24.1.2010).

עוד נקבע כי נקודת המוצא לבחינה האמורה היא, כי במערכת יחסי הגומלין שבין בית משפט זה לבית הדין הארצי לעבודה, יש לראות בבית הדין הארצי כערכאה השיפוטית בעלת המומחיות בתחום משפט העבודה, שעליה הטיל המחוקק את התפקיד של גיבוש ההלכה בענף משפט זה (בג"ץ 5200/23 כהן נ' בית הדין הארצי לעבודה, פסקה 7 (12.7.2023); בג"ץ 1525/22 יוסף נ' בית הדין הארצי לעבודה, פסקה 8 (22.6.2022)).

בהתאם לאמות המידה האמורות, המקרה שלפנינו אינו בא בגדרם של אותם מקרים חריגים המצדיקים התערבות.

8. ראשית, אין לקבל את טענות העותרת בהתייחס לשימוש שעשה בית הדין הארצי בתקנה 108(ב) לתקנות בית הדין לעבודה. תקנה זו מסמיכה את בית הדין הארצי לעבודה לכלול בפסק דינו "את קביעתו בדבר דחיית הערעור בלבד" בהתקיים תנאים מסוימים כמפורט להלן:

"אם החליט בית הדין שלערעור לדחות ערעור, רשאי הוא לכלול בפסק דינו את קביעתו בדבר דחיית הערעור בלבד אם מתקיימים לדעתו, לגבי ההחלטה שעליה מערערים, כל אלה:

(1) אין מקום לדחות את הממצאים העובדתיים שנקבעו בה;

(2) הממצאים שנקבעו בה תומכים במסקנה המשפטית;

(3) אין לגלות טעות שבחוק".

בית הדין הארצי מצא כי התקיימו התנאים שנקבעו בתקנה 108(ב) וראה לדחות את הערעור, תוך שהוא מבהיר כי מדובר בערעור עובדתי בעיקרו המבקש להתערב בממצאי עובדה ומהימנות. לטענת העותרת ולפיה בית הדין הארצי אינו רשאי לעשות שימוש בתקנה זו בערעור המעלה לשיטתה שאלה משפטית תקדימית, אין כל עיגון בלשון התקנה ואין לקבלה. לדברים האמורים יש להוסיף את אמות המידה המצמצמות שנקבעו על-ידי בית משפט זה להתערבות באופן הפעלתה של תקנה 108(ב) לתקנות בית הדין לעבודה על-ידי בית הדין הארצי, תוך שנקבע כי: "חריגים וקיצוניים ביותר יהיו המקרים בהם יתערב בית משפט זה בשבתו כבג"ץ, בפסיקתו של בית הדין הארצי לעבודה, שעה שהתערבות זו מתבקשת על רקע אופן הפעלתה של תקנה 108(ב) לתקנות על ידי בית

הדין הארצי לעבודה" (בג"ץ 5694/08 ודנה נ' בית הדין הארצי לעבודה, פסקה 11 (2.1.2013); בג"ץ 5614/07 וייס נ' בית הדין הארצי לעבודה בירושלים, פסקה ד' (4.7.2007)).

9. שנית, טענת העותרת ולפיה אישר בית הדין הארצי בפסק דינו "תוצאה תקדימית" בשאלה משפטית בעלת השלכות רוחב, אינה מתיישבת עם הדין החל על פסק דין שניתן לפי תקנה 108(ב) לתקנות בית הדין לעבודה. יפים לעניין זה הדברים שנקבעו באשר לפסקי דין הניתנים לפי תקנה 148(ב) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018, מקבילתה של תקנה 108(ב) לתקנות בית הדין לעבודה:

"ברי כי פסק דין המורה על אימוץ פסק דין של הערכאה קמא מטעמיה אין בו משום קביעת הלכה חדשה, וודאי לא הלכה ברורה ומפורשת המגלה עצמה על פני הפסק" (דנ"א 1898/23 עורב טכנולוגיות 1977 בע"מ נ' פקיד שומה חולון, פסקה 6 (28.3.2023)).

ראו גם: דנ"א 4816/23 עזבון המנוח עבד (עיד) מוחסן סעאידה ז"ל נ' עזבון המנוח עואד מוחסן כחילי סעאידה ז"ל, פסקה 6 (4.7.2023); דנ"א 1691/23 יורשי המנוח מוחמד חסין בסתוני נ' נתיבי ישראל - החברה הלאומית לתשתיות תחבורה בע"מ, פסקה 6 (3.4.2023); דנ"א 1129/23 פלוני נ' שירותי בריאות כללית, פסקה 8 (21.3.2023).

לא נמצא אפוא פסול בשימוש שעשה בית הדין הארצי בתקנה 108(ב) לתקנות בית הדין לעבודה, ומשנעשה שימוש בתקנה זו, הרי שכאמור אין בכך משום קביעת "הלכה חדשה [...] ברורה ומפורשת".

10. אוסיף, כי אין זו הפעם הראשונה בה נדרשים בתי הדין לעבודה לסוגיית המתח בין זכותו של עובד לפרטיות במקום עבודתו לבין זכות המעביד לקנין ולחופש העיסוק, ולנקודת האיזון הראויה בין ערכים חשובים אלה, לרבות במקרים של שימוש במצלמות במקום העבודה. כך נעשה בעניין איסקוב וכך נעשה בפסקי דין נוספים של בתי הדין לעבודה (עס"ק (ארצי) 7541-04-14 הסתדרות העובדים הכללית החדשה מרחב המשולש הדרומי נ' עיריית קלנסווה (15.3.2017); כן ראו: ס"ע (אזורי חי') 41111-02-12 בלקירסקי נ' אופטיקה הלפרין בע"מ, פסקאות 77-87 (8.6.2016); ס"ע (אזורי חי') 15540-09-09 מלול נ' רוני עמר שרותי הנהלת חשבונות בע"מ, פסקה 17 (3.2.2013); על"ח (אזורי ת"א) 1116-02-12 גפנר נ' פריגו ישראל סוכנויות בע"מ, פסקאות 16-18 (18.8.2013)). משאין מדובר בשדה שאינו חרוש, מוטב להותיר את המשך פיתוח

ההלכות בסוגיה זו, במקרים שיימצאו מתאימים לכך, לבית הדין לעבודה שבידו מומחיות מיוחדת בתחום דיני העבודה, ומכל מקום, המקרה דנן אינו מקרה מתאים להתערבותו של בית משפט זה.

באשר ליתר טענותיה של העותרת – הרי שאלה נושאות אופי ערעורי כמהותן ומופנות כלפי ממצאים עובדתיים שנקבעו על-ידי הערכאה הדיונית, ויישום הוראות החוק וההלכה הפסוקה על נסיבות המקרה הפרטניות. ממצאים אלה אושרו על-ידי ערכאת הערעור ואין מקום לערוך בחינה מחודשת בעניינם על-ידי בית משפט זה בשבתו כבית משפט גבוה לצדק.

אשר על כן, העתירה נדחית. משלא התבקשה תגובה, אין צו להוצאות.

ניתן היום, ד' בתשרי התשפ"ג (19.9.2023).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט